

Suuren paaston valmistusviikot. Tuomiosunnuntain jälkeisen viikon lauantai.

Päivän epistola

(Room. 14: 19 – 23, 16: 25 – 27)

”Veljet, pyrkikäämme siis rakentamaan rauhaa ja vahvistamaan toisiamme. Älä ruoan vuoksi hajota Jumalan työtä. Kaikki tosin on puhdasta, mutta ihmiselle on pahaksi, jos hän syökin jotakin, mikä loukkaa omaatuntoa. Sinun on hyvä olla syömättä lihaa ja juomatta viiniä ja välttää muutakin, mikä loukkaa veljeäsi. Säilytä sinä oma uskosi Jumalan edessä. Onnellinen se, joka ei tuomitse itseään siitä minkä uskoo oikeaksi. Mutta se, joka epäröi ja silti syö, on tuomittu, koska hän ei toimi uskon perusteella. Kaikki, mikä ei perustu uskoon, on syntiä. Ylistys hänelle, joka pystyy voimallaan vahvistamaan teitä, niin kuin ilmoittaa evankeliumi, jota minä julistan, sanoma Jeesuksesta Kristuksesta, se paljastettu salaisuus, joka on ikiajoista saakka ollut kätkeytyneenä! Nyt se on saatettu julki ja annettu ikuisen Jumalan käskystä profeetallisissa kirjoituksissa tiedoksi kaikille kansoille, jotta ne johdettaisiin uskoon ja kuuliaisuuteen. Saakoon Jumala, joka yksin on viisas, Jeesuksen Kristuksen kautta ikuisen ylistyksen! Aamen.”

Tämänpäiväisen tekstimme loppuosa on ilmoitettu eri lähteissä eri tavoin. Vanha rukous- ja hartauskirja kertoo tekstiksi Room. 14: 19 – 26. Tässä se seuraa kirkkoslaavinkielistä ja venäjänkielistä tekstiä. Suomenkielisessä Raamatussa tilanne on toinen, sillä teksti jakaantuu kahteen eri osaan. Kyse on vanhojen käsikirjoitusten teksteistä, jossa suomenkielisen Raamatun Room. 16: 25 – 27 on sijoitettu eri tavoin. Se on voitu sijoittaa Room. 14: 23 jälkeen tai Room. 15: 34 jälkeen tai sitten 16: 25, niin kuin se on suomennoksissa. Joistakin käsikirjoituksista se puuttuu. Kirkkoslaavinkielisessä epistolassa teksti on Room. 14: 19 – 26. Kreikankielinen epistolakirja ilmoittaa luettavaksi vain Room. 14: 19 – 23, mutta sisältää myös Room. 16: 25 – 27.

Vaikka kristitty voi syödä mitä ruokaa tahansa, niin jotta ei johda heikompaan veljeä harhaan tai hajota seurakunnan yhteyttä, niin on parempi noudattaa (siltoisia juutalaisia) ruokamääräyksiä (vrt. 1. Kor. 8: 13). Jumalan edessä me tiedämme toimivamme oikein, vaikka söisimmekin (epäjumalille uhrattua) lihaa. Sosiaalisissa yhteyksissä voimme joutua toimimaan toisella tavoin. Emme saa johdattaa toisia toimimaan omaatuntoaan vastaan. Jos johdamme veljemme sellaiseen toimintaan, niin hän tuomitsee itsensä, sillä hän toimii uskonsa vastaisesti ja saa itsensä eroon Jumalasta.

Uskon tulee ohjata ihmisen toimintaa. Se merkitsee, että ihminen pyrkii toimimaan sillä tavoin, kuin hän ymmärtää Jumalan näkevän asian. Paavali pyrkii antamaan oman elämänsä esikuvaksi sille, miten tulee toimia. Ihmisen ei tule toimia omantuntonsa vastaisesti.

Tekstimme jälkimmäisessä osassa Paavali ylistää Jumalaa. ”Evankeliumi, jota minä julistan” on Paavalin kertoma ilosanoma Jeesuksesta Kristuksesta, joka vahvistaa roomalaisia. Tämä sanoma oli salaisuus, joka nyt on paljastettu. Tämä paljastettu salaisuus on Jumalan pelastussuunnitelma ja sen toteutuminen. Jumala määräsi, että Vanhan testamentin ja juutalaisuuden viimeisistä ajoista kertovat kirjoitukset kertovat tästä kaikille kansoille.

Paljastetun sanoman kautta kaikkia kansoja johdetaan uskoon ja kuuliaisuuteen. Toimittaessamme jumalallista liturgiaa me tuomme ilmi tuon uskomme lausumalla uskontunnustuksen.

Ylistyslauselman huipennus on toteamus, että vain Jumala on viisas. Perinteisesti ylistys tapahtuu Jeesuksen Kristuksen kautta. Tätä ylistystä me lausumme Jumalalle ikuisesti, siis aina.

Päivän evankeliumi

(Matt. 6: 1 – 13)

”Herra sanoi: ”Varokaa tuomasta hurskaita tekojanne ihmisten katseltavaksi, muuten ette saa palkkaa taivaalliselta Isältänne. ”Kun siis autat köyhiä, älä toivotta siitä niin kuin tekopyhät tekevät synagogissa ja kujilla, jotta ihmiset kiittelisivät heitä. Totisesti: he ovat jo palkkansa saaneet. Kun annat almun, älköön vasen kätesi tietäkö mitä oikea tekee, jotta hyvä tekosi pysyisi salassa. Isäsi, joka näkee myös sen, mikä on salassa, palkitsee sinut. ”Kun rukoillette, älkää tehkö sitä tekopyhien tavoin. He asettuvat mielellään synagogiin ja kadunkulmiin rukoilemaan, jotta olisivat ihmisten näkyvissä. Totisesti: he ovat jo palkkansa saaneet. Kun sinä rukoilet, mene sisälle huoneeseesi, sulje ovi ja rukoile sitten Isääsi, joka on salassa. Isäsi, joka näkee myös sen, mikä on salassa, palkitsee sinut.” Rukoillessanne älkää hokeko tyhjää niin kuin pakanat, jotka kuvittelevat tulevansa kuulluiksi, kun vain latelevat sanoja. Älkää ruvetko heidän kaltaisikeen. Teidän Isänne kyllä tietää mitä te tarvitsette, jo ennen kuin olette häneltä pyytäneetkään. Rukoilkaa te siis näin: - Isä meidän, joka olet taivaissa! Pyhitetty olkoon sinun nimesi. Tulkoon sinun valtakuntasi. Tapahtukoon sinun tahtosi, myös maan päällä niin kuin taivaassa. Anna meille tänä päivänä jokapäiväinen leipämme. Ja anna meille velkamme anteeksi, niin kuin mekin annamme anteeksi niille, jotka ovat meille velassa. Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta. Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Aamen.”

Teksti tuo esille kaksi hyvää asiaa: auttamisen ja rukouksen. Nämä molemmat kertovat suhteestamme Jumalaan. Taustalla voi olla käsky rakastaa Jumalaa (5. Moos. 6: 5). Tobiaan kirjan mukaan vanhurskaille tulee antaa almuja oman varallisuutensa mukaan. Almujen antaminen pelastaa kuolemasta (vrt. Tob. 4: 7 – 11).

Todellinen auttaminen ei ole julkista. Ihmisten auttaminen on osa meidän suhdettamme Jumalaan. Auttamisen tuominen julkiseksi tuo ihmisille maallista kunniaa. Vanhassa juutalaisuudessa auttaminen oli järjestetty hyvin. Sitä arvostettiin suuresti. ”Tekopyhä” tarkoitti kreikan kielessä näyttelijää, jolla oli naamari. Hänen todelliset kasvonsa eivät olleet näkyvillä, vain se näkyi, minkä haluttiin näkyvän yleisölle. Siirakin kirja kieltää toimimisen ulkokullatun tavoin (Sir. 1: 29).

Myöskin rukouksen tuli tapahtua salassa. Tyhjän hokemisella tarkoitetaan tahallaan pitkäksi venytettyä rukousta. Rukous voi olla lyhyttä. Tällöinkin se toimii, sillä ”Isänne kyllä tietää, mitä te tarvitsette”. Rukous on uskon ruokaa. Tämä opetus ei torju julkista jumalanpalvelusta. Jeesus itse osallistui synagogan palveluksiin ja rukoili myös yksityisesti.

Teksti kiinnittää huomiota rukoilemisen tapaan ja muotoon. Turha hokeminen tai lapselliset rukoukset eivät ole tarkoituksen mukaisia. Teksti ei kiellä pitkiä rukouksia, mutta rukoukseen tulla olla keskittynyt. Tämän takia rukous on mieluummin lyhyt kuin liian pitkä. Rukouksessa ei tarvitse luetella asioita, jotka ovat meille tarpeen, sillä Jumala tietää, mitä me tarvitsemme. Meidän tulee myös rukouksessa olla nöyriä ja pyytää Jumalan armoa. Todellisessa rukouksessa muodostuu yhteys Jumalan kanssa, joka johtaa Hänen kunniansa näkemiseen (vrt. 1. Kor. 2: 9). Rukouksessa tarvitaan sekä hiljaisuutta että sanoja. Kristus kehottaa meitä rukoilemaan aina (Luuk. 18: 1; vrt. myös 1. Tess. 5: 17). Jeesus kehoittaa rukoilemaan ”hengessä ja totuudessa” (Joh. 4: 23).

Isä meidän -rukous on esimerkki lyhyestä rukouksesta. Sen taustalla voi olla Amida, kahdeksastatoista siunauksesta koostuva rukous, joka luetaan seisten jokaisessa juutalaisessa jumalanpalveluksessa. Toinen juutalainen jumalanpalveluksessa käytetty rukous, joka on voinut olla Herran rukouksen taustalla, on Kaddish. Tässä arameankielisessä rukouksessa ylistetään ja kunnioitetaan Jumalaa. Isä meidän -rukouksessa korostuu Jumalan pitäminen Isänä sekä huomio anteeksi annosta (Sir. 28: 2).

Todennäköisesti tämän rukouksen alkuperäinen teksti on Luukkaalla (Luuk. 11: 2 – 4). Matteus on todennäköisesti lisännyt Luukkaan rukouksen alkuun joitakin sanoja: ”...meidän, joka olet

taivaissa...”. Hän oli nähtävästi huolestunut Luukkaan tekstin hyvin intiimistä suhteesta Isään (”Isä, pyhitetty olkoon sinun nimesi). Samalla korostuu ajatus, että kyse ei ole yhden ihmisen ”omistamasta” rukouksesta, vaan tämä rukous kuuluu kaikille ihmisille. Matteus myös selittää, että valtakunta merkitsee Jumalan tahdon toteutumista maailmassa ja Luukkaan viimeiselle anomukselle hän antaa positiivisen tuloksen viitaten pelastukseen.

”Isä meidän, joka olet taivaissa!” tuo esille lapsenomaisen luottamuksen ja läheisyyden. Kristus on lunastanut meidät lain alaisuudesta lapsen asemaan (Gal. 4: 4 – 7). Me emme siis ole Jumalan lapsia sen takia, että Jumala loi meidät. Hän on Isä niille, joilla on pelastava henkilökohtainen yhteys Hänen kanssaan, yhteys, jonka mahdollistaa Jumalan armo (vrt. Joh. 1: 13; Room 8: 14 - 16). Sana ”meidän” kertoo, että kaikilla ihmisillä on mahdollisuus tulla Jumalan lapsiksi. Jumala on taivaissa ja tullessamme Jumalan lapsiksi meidän päämäärämme on taivaissa.

”Tulkoon sinun valtakuntasi” tulee yhdistää sanoihin ”Tapahtukoon sinun tahtosi”. Jumalan tahto on rauha ja vanhurskaus, Jumalan tahdon mukainen elämä. Rukouksen ajatus on, että Jumalan valtakunta ei ole vielä täällä koko voimassaan. Se suuntautuu kohti tulevaisuutta, Kristuksen toista tulemistä. Tämän tulevaisuuden toteutumista myös pyydetään tällä tekstillä. ”Myös maan päällä niin kuin taivaassa” edellyttää Jumalan tahdon toteutumista maan päällä. Siinä taivaalla ja maalla on tiettyä samankaltaisuutta. Tällaista ajattelua löytyy niin kreikkalaisesta filosofiasta kuin muinaisesta Lähi-Idästä. Tämän valtakunnan tuo Ihmisen Poika eli Jeesus Kristus. Tämä valtakunta on Jeesuksen julistuksen keskeinen asia. Se suuntautuu tulevaisuuteen, edustaa pelastusta.

”Leipä” voi viitata useisiin asioihin. Se voi tarkoittaa yleensä jokapäiväisiä tarpeita, sillä voidaan viitata Jumalan valtakunnan ateriaan tai se viittaa varhaisen kirkon käsityksen mukaan eukaristiaan, ehtoollisen sakramenttiin, joka on esimakua tulevasta Jumalan valtakunnasta. Sana, joka on suomennettu ”jokapäiväinen”, voi tarkoittaa huomista, päivittäistä, tarpeellista tai tulevaa. Varhaisessa kirkossa se ymmärrettiin ”leiväksi, joka on ihmisen olemista varten”. Tämä leipä on itse Kristus. Me pyydämme siis, emme leipää ruumistamme varten, vaan hengellistä leipää ikuista elämää varten (Joh. 6: 27 – 58).

”Anna meille anteeksi velkamme” (vrt. Mark. 11: 25). Teksti on monikkomuodossa, me siis rukoilemme myös muiden ”velan” anteeksiantamista. Velka on aramealainen kiertoilmaus synneistä. ”Niin kuin mekin annamme anteeksi” edellyttää tiettyä vastaavuutta meidän toiminnallemme muita kohtaan ja Jumalan toiminnalle meitä kohtaan. Mutta verrannollisuus ei ole

täydellinen, Jumala on enemmän armollinen kuin me (vrt. Matt. 18: 21 – 35; 20: 1 – 16). Meillä on kuitenkin velvollisuus seurata Jumalan antamaa esimerkkiä anteeksi antamisessa.

”Äläkä saata meitä kiusaukseen” viittaa lankeamiseen, synnin tekemiseen. Kiusaus ei kuitenkaan tule Jumalalta (vrt. Jaak. 1: 13) vaan Paholaiselta. Kiusaukset tulevat ihmisen synnillisistä himoista (Room. 7: 5). Jumala ”ei salli kiusauksen käydä ylivoimaiseksi” (1. Kor. 10: 13). ”Vaan päästä meidät pahasta” tarkoittaa Paholaista.

Isä meidän -rukouksen lopussa oleva ylistyslauselma ei ole kaikissa käsikirjoituksissa. Siinä vahvistetaan meitä. Jumalan on valtakunta voima ja kunnia iankaikkisesti. Paholainen ei voi voittaa meitä.

Tämä rukous on perustana, minkä päälle kirkkoisät rakentavat opetuksensa rukouksesta. Jokaista ihmistä kutsutaan käyttämään tätä rukousta. Kirkkoisista Tertullianus kutsuu sitä koko evankeliumin tiivistelmäksi.

Sovintosunnuntaita edeltävän viikon (Tuomiosunnuntain jälkeisen viikon) lauantaina muistetaan myös kaikkia askeesissa kirkastuneita ja jumalankantajaisia. Sen takia tänä päivänä luetaan myös pyhittäjien epistola ja evankeliumi.

Pyhittäjien epistola

(Gal. 5: 22 – 6:2)

”Veljet, hengen hedelmää ovat rakkaus, ilo, rauha, kärsivällisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus, lempeys ja itsehillintä. Näitä vastaan eivät ole laki. Ne, jotka ovat Jeesuksen Kristuksen omia, ovat ristiinnaulinnut vanhan luontonsa himoineen ja haluineen. Jos me elämme Hengen varassa, meidän on myös seurattava Hengen johdatusta. Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme. Veljet, jos joku tavataan tekemästä väärin, on teidän, joita Henki ohjaa, lempeästi ojennettava häntä. Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette joudu kiusaukseen. Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain.”

Paavali luettelee kristillisiä hyveitä ja nimittää niitä ”Hengen hedelmäksi”. Juuri ennen tätä tekstiä Paavali luetteli ”lihan aikaansaannoksia” jotka ovat ei-kristillistä, negatiivista käytöstä. Paavali toteaa, että ei-kristillinen käytös on este saada ”omakseen Jumalan valtakunta (5: 17 – 21) Edelleen Paavali toteaa, että Hengen hedelmää ”vastaan ei ole laki”. Tämä on itsestänselvyys, sillä laki

tehtiin rikkomuksia vastaan ja Hengen hedelmä ei ole rikkomus. Tällaiset luettelot paheista ja hyveistä olivat yleisiä kreikkalais-roomalaisessa maailmassa ja niitä on monia myös Uudessa testamentissa.

Käsite ”Hengen hedelmä” sisältää ajatuksen Jumalan Pyhän Hengen työstä. Ihminen on vapaa joko hyväksymään tai hylkäämään Hengen. Hedelmä on seurausta kasvusta. Jotta Hengen hedelmä voi kasvaa, se edellyttää myös ihmisen vapaaehtoista osallisuutta. Pyhän Hengen johdattamana ihminen toteuttaa lain, mutta on samalla vapaa sen vaatimusten tarkkailusta. Hengen hedelmä on tulosta Jumalan Hengen ja ihmisen välisestä yhteisestä toiminnasta. Kreikkalainen termi on synergia, joka kuvaa kahden eri toimijan yhdessä työskentelemistä.

Kaiken lähtökohtana on rakkaus, joka sisältää ajatuksen persoonan toimimisesta toisen persoonan hyväksi. Rakkaus tuo ilon ja tämä rauhan. Rauha tässä merkitsee olemista yhdessä toisen persoonan, nyt erityisesti Jumalan kanssa. Kärsivällinen ihminen odottaa pitkään, mutta tarvittaessa toimii rangaisten toista. Lempeä ihminen ei rankaise, vaan antaa anteeksi. Ajatuksena on, että ihmisen toiminta Jumalan avulla muuttuisi mahdottomasta mahdolliseksi (vrt. Luuk. 18: 27).

”Ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen” viittaa uskoon ja kasteeseen. Ne yhdistävät meidät Kristukseen, siis myös ristiinnaulitsemiseen. Johtopäätöksenä on, että elämässä kasteen jälkeen on uusi suunta, joka on kohti Jumalaa. Henki on se, joka johtaa toimintaamme.

”Jos me kerran elämme Hengen varassa, meidän on myös seurattava Hengen johdatusta.” Vanhempi käänös on ehkä tarkempi: ”Jos me Hengessä elämme, niin myös Hengessä vaeltakaamme.” Hengessä vaeltaminen tulee Hengessä elämisestä.

”Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme.” Todennäköisesti kyse on siitä, että jotkut vaativat uskovia noudattamaan Mooseksen lakia ja ympärileikkauttamaan itsensä (vrt. Gal. 5: 11). Tämä aiheutti seurakunnassa riitaa.

Hengen ohjaamat ”veljet” tarkoittaa kypsiä kristittyjä. Se ei sulje pois naisia. Kyse on oman aikansa kulttuurista, jossa käytettiin sana veljet, vaikka läsnä olisi sekä miehiä että naisia. Heidän on lempeästi ohjattava väärin toimivaa seurakunnan jäsentä. Väärin toiminutta ei siis rangaista. ”Lempeä ojentaminen” on Hengen lahja. ”Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette itse joudu kiusaukseen” ohjaa ihmistä pois ylpeydestä, joka voi muodostua, kun ”voi ohjata väärintekijää”.

”Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain.” Kristityt on vapautettu Mooseksen laista ja yhdistetty Kristukseen, sen takia me olemme Kristuksen lain alaisia (1. Kor. 9: 21). Se on Hengen laki (Room 8: 2). ”Kantakaa toistenne taakkoja” osoittaa sen olevan rakkauden laki. Tässä ei puhuttu tuomitsemisesta vaan kantamisesta. Kun jokainen meistä on syntinen, niin toisen tuomitseminen merkitsisi oman itsensä tuomitsemista. Taakan kantaminen on rakkauden teko ja vaikuttaa myös omien syntien anteeksi saamiseen. Vähän myöhemmin Paavali kuitenkin toteaa: ”Jokaisen on kannettava oma kuormansa” (Gal. 6: 5). Molemmat Paavalin huomiot pitävät paikkansa. Seurakunnassa meidän on pidettävä huolta muista, mutta me emme saa olla muille tarpeettomia taakkoja.

Osa tutkijoista korostaa, että Kristuksen laki on alkuperäinen ja oikein ymmärretty Vanhan testamentin laki. Kristus vastusti lain väärä tulkintaa. Hän totesi ”Älkää luulko, että olen tuulut lakia tai profeettoja kumoamaan. En minä ole tullut kumoamaan, vaan toteuttamaan” (Matt. 5: 17). Hän toteutti lain kuolemalla meidän puolestamme (rakkauden teko).

Pyhittäjien evankeliumi

(Matt. 11: 27 – 30)

”Herra sanoi opetuslapsilleen: ”Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni. Poikaa ei tunne kukaan muu kuin Isä eikä Isää kukaan muu kuin Poika ja se, jolle Poika tahtoo hänet ilmoittaa. ”Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon. Ottakaa minun ikeeni harteillenne ja katsokaa minua: minä olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä. Näin teidän sielunne löytää levon. Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormani on kevyt.”

”Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni.” Jeesus on Jumalan traditio. Hän ja Isä ovat yhtä, myös ”samalla tasolla”. Antaminen ei merkitse antamista palvelijalle tai alempiarvoiselle, vaan tässä tarkoittaa sitä, mitä Isä voi antaa Pojalleen.

”Poikaa ei tunne kukaan kuin Isä eikä Isää kukaan muu kuin Poika”: Kaikki, mikä on Isällä, on myös Pojalla. Hänellä on kaikki tieto ja rakkaus. Ja vain Hänellä. Poika on Isän ainoa ilmoitus (vrt. myös Matt. 1: 23, 28: 18, Joh. 3: 35, 10: 15, 13: 3). Isällä ja Pojalla on myös yhteinen tahto ja voima.

”Tulkaa minun luokseni”: Tässä Jeesus puhuu personoituneena Viisautena (Sananl. 8), joka kutsuu luokseen ja antaa levon. Tässä Hän puhuu kaikille ihmisille, niin juutalaisille kuin pakanoille.

Kirkon opettajat erottavat työn uuvuttamat ja kuormien uuvuttamat. Työn uuvuttamat ovat juutalaisia, joilla on uuvuttamana tekijänä Mooseksen laki. Kuormien uuvuttamat ovat pakanoita, joita synti painaa. Uupumus poistuu uskon ja kasteen kautta.

”Ottakaa minun ikeeni harteillenne” tuo esille lain. Toora eli viisi Mooseksen kirjaa, on laki. Laista käytettiin myös sanaa ies. Sana tarkoittaa veto- tai kantolaitetta, jolla härkä tai härkäpari kantoi kuormaa tai veti sitä. Nyt Jeesus kehottaa ottamaan Tooran sijaan Hänen tulkitsemansa tai välittämänsä lain. ”Katsokaa minua” on vanhemmassa suomennoksessa: oppikaa minusta. Opetuslapsen tuli opiskella koko ikänsä. Jeesus on samanaikaisesti sekä esimerkki nöyrästä opettajasta että paras oppimisen kohde, sillä Hänessä laki on tullut persoonaksi. Sana ”lepo” viittaa sapattiin, jonka antama lepo on Jumalan valtakunnan symboli.

”Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormanani on keveä.” Verrattuna fariseusten satoihin määräyksiin ja kieltoihin Jeesuksen käskyt ovat lyhyemmät. Samalla ne ovat kuitenkin vaativammat: Jumalaa tuli rakastaa yli kaiken ja lähimmäistään kuin itseään (rakkauden kaksoiskäsky). Kristuksen ies on nöyryys ja lempeys. Silloin ihminen elää rauhassa.